

בעזהש"י

עמ"י ירושלים עש"ו

ספר

נפש ישעי'

על מאכלות אסורות

חלק ראשון

בו יבואר כי שמירת הגוף והנפש ממאכלות אסורות הוא יסוד קדושת ישראל וטהרתן, גם יבואו בו דברי התעוררות לכאר גדול הפגם המגיע לנפש וגוף האדם הנכשל בהם ח"ו, והתועלת בזה וכבא למו שנוהר ונשמר ממאכלות אסורות

כ"ז לקטתי בעוד צודי וגואלי מרברי חז"ל בש"ס בבלי וירושלמי, מרדשים וזה"ק תיקונים וספרי הראשונים, ומספרי מוסר מגדולי האחרונים זללה"ה, ודבריהם הקדושים חוצבים בלהבת אש, מלהיבים נפש האדם לשמור מאד לברוח ולהסתלק אפילו מן הספק, כאשר יראה הרואה בפנים הספר.

תקותי כי דבריהם הקדושים יעשו רושם בלבבות בני ישראל, וזה יהי פרי עמלי להסיר המכשלה הזאת מבתי בני ישראל בכל מקום שהם.

נאסף ונלקט על ידי

הק"י שלום יודא

בהרה"ח המפואר מוה"ר ר' ישעי' זאב גראָס ז"ל

פה ברקלין ניו יאָרק יצ"ו

שנת וידבר אלי זה השולחן אשר לפני ד' (יחזקא' מ"א)

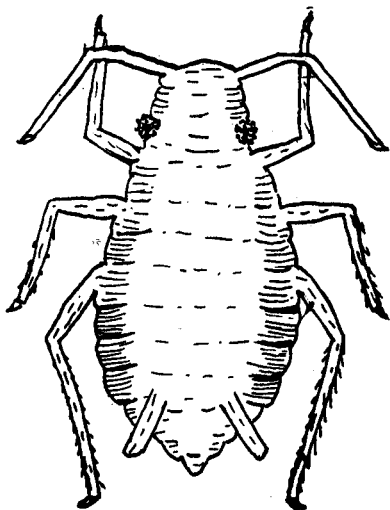
הוצאת

אמונה פאבלישינג

פונדקאות נזירי בשר

להזהר אפי' בפונדקאות היותר מוחזקים בכשרותם, כש"כ באלו שאינם מדקדקים הרבה בכל מלי דכשרות, או בפונדקאות של נכרים נזירי בשר, וועגעטא-דיען האטעלס" שמלבד כל זאת צריך להתחקות ולבדוק אחריהם אם אין משתמשים במארגארינא אסורה, אף שהיא בכלל לא מרע אומנתיה, אבל מי בודק אחריהם שיחושו לזה, ובפרט אם יחסר להם לפעמים מארגארינא כשרה לא יניחו בשביל זה הכנת המאכלים עבור האורחים הסמוכים על שלחנם, ואף על פי שנמנעים זמקפידים הרבה, שלא להכניס שומן של בעלי חיים וליתן לתוך התבשיל או לתוך הרקיקים, אבל על מעשה אופה שאינם אופים בעצמם אינם מקפידים אם הם נאפים רק בשומן היתר, ונותנים לפני האורחים לפרפרת ולשתיית טיי, וכל שכן בשעת הדחק יתירו לעצמן להשתמש גם בשומן איסור, שאין זה כסם המות אצלם כמו שנחשב ליהודי כשר מאכלות האסורים

וכל שכן שאין לסמוך עליהם בבדיקת הירקות, אף שמקפידים אמנקיותא, אבל לא על תולעה ונמלה כל שהו. ועובדא ידענא, שבבית החולים מפורסם שבאים שם להתרפאות ברפואות טבעיות, ומאכלם רק ירקות ופירות חיים ומבושלים, ומדקדקים שם מאד בהכנת המאכלים בנקיון, הושיטו ירק "סאלאט" אחר שרחצו וניקו אותו היטב, וסדרוהו בקערה לפני החולה, והחולה היה נוהג גם כן לבדוק אחריהם כל עלה של ירק, ומצא תולעים ירוקים כמראה הירק, וקרא להמלצר, הראה לו את התולעים ושאל אותו מה זאת? מדוע לא בדקת היטב, והשיב אין זאת כי אם יתוש קטן ירוק ומה בכך?

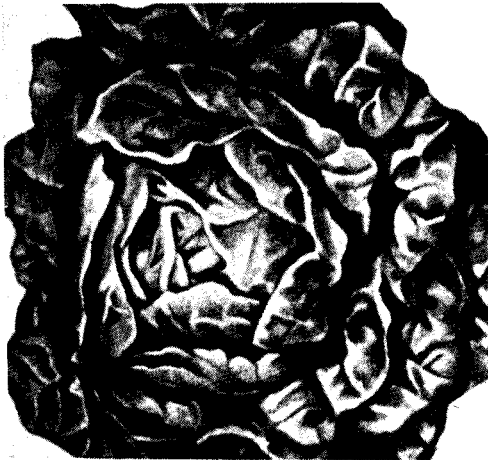
להזהר בבדיקה הגונה
עצתי לך אמונה
שים לנגדך התמונה
כטוח אני כל אפונה
און אליך לא יאונה

התבוננו נא היטב בכריה הקטנה
הזאת מבריותיו של הקב"ה.

הכתם השחור שבצד ימין הציור, הוא ממש כגודלה ותוארה, ואין ניכר בה חיתוך אברים, אבל אחר שלקחתי הבריה הקטנה שנראתה כנקודה ירוקה ושמתייה תחת זכוכית המגדלת חמשים פעמים ככה, נראין בה כל האברים ואפילו השערות שעל דגליה וצפרניה, מה רבו מעשיך ד'! והבריה הזאת מצויה כמעט בכל מיני ירקות, וקטנה היא ומראיה כמראה הירק, ועל כן קשה להכירה אם לא בעיון היטב במתינות על כן ציירתייה.

ועתה בואו ונצווה על הרבה בני אדם בריאים שנוסעים לחופי הים או לשאר מקומות, לא לשם רפואה והכרח אלא להנפש או להתענג בתענוגים, ומאכסנים בפונדקאות של יהודים שאינם מדקדקים או בפונדקאות של נכרים, ואוכלים מן הבא בידם, וסוברים שבאכסניות נזירי בשר שאוכלים שם רק ירקות ופירות חיים ומבושלים, אין שום חשש, ובאמת הוא חמור מאכילת בשר חזיר שאין בו רק לאו אחד, ובתולעים עובר על ששה לאוין, השם יכפר!

ומהא דסליקנא מיניה נתחיל, בענין בדיקת החזרת, חזרת בלשון המשנה פסחים לט.) ובגמרא שם מאי חזרת חסא, וכן נקרא עד היום בארץ ישראל, ובלשון ערבית חסא (שאלאטא, סאלאט)

FRENCH LETTUCE חזרת

חזרת ENGLISH LETTUCE

ומצוה לחזור אחריו לצאת בו ידי חובת מרור בפסח כמבואר בש"ע או"ח סי' תע"ג סעיף ה', ובשו"ת חכם צבי סי' קי"ט, ועי' שו"ת חת"ם או"ח סי' קל"ב שכתב כי אמת נכון הדבר כי זהו המרור המובחר, והכי נהגו כל רבותי זצ"ל ואנו נוהגים אחריהם, אך רגיל אני לדרוש בשבת הגדול, מי שאין לו אנשים מיוחדים, מסוימים בעלי יראה הבודקים ומנקים אותו מרחש תולעים קטנים הנמצאים מאד מאד בימי הפסח, ואינם ניכרים לחלושי ראות, לא יקח החזרת, אף שהוא מצוה מן המובחר, ולא יכשל בלאו או בלאוין הרבה אפילו בספק משום קיום עשה דרבנן, דמרור בזמן הזה דרבנן, ויקח תמכא שקורין קריין וכו' עי"ש.

ועי' דרכי תשובה סי' פ"ד סק"צד בשם כנסת הגדולה שכתב דבמקומו מצוי הרחש בחזרת, וצריך בדיקה יפה מפני שהתולעים דקים וכמראה החזרת עצמו, ומקודם היה מנהגו שלא לאכלו כי אם בבדיקה, ואחר כך משך ידו ממנו שלא לאכלו אפילו בבדיקה עי"ש. והכרתי ופלתי בסי' פ"ד ביו"ד סק"יט כתב דמיום עמדו על דעתו לא אכל סאלאט (חזרת) על סמך בדיקת נשים, וכן נכון לכל בעל תורה, כי רבה המכשלה. אמנם בערוך השלחן שם אות פ"ב כתב ומימינו לא שמענו אפילו על צדיקי וגאוני עולם שלא יסמכו על נשותיהם הכשרות בבדיקת תולעים, וכן בנות ישראל העובדות בשכירות, אם הבעל הבית מכיר אותה שהיא יראה את ד' ומדקדת באיסורין יכול לסמוך עליה עי"ש.

ואולם לפי ידיעתי אין הדבר תלוי בנאמנות לחוד, אלא גם בבקיאות הבודק, כי אם אינו יודע איך לבדוק מה הועיל לנו בנאמנותו, ואני הגבר ראיתי אנשים ונשים נאמנים על הבדיקה וידעו חומר איסור זה, ומצאתי אחרי בדיקתם תולעים קטנים כי לא ידעו על נכון איך לבדוק, עד שהוריתי להם הדרך הנכון לבדיקה.

ויש עוד מין חזרת שנקרא "קאבעטש לעטוס" ולא ציירתיו, כי צורתו כמו כרוב שמצויר לקמן. וכל אלה השלשה מינים מותזקים הרבה בתולעים, הגרוע מהן היא הפראנצו, ישער לעטוס, והטוב שבהן הוא האחרון קאבעטש לעטוס, שאין בו כל כך תולעים, וגם ניכר בו יותר התולע מפני שעליו אינם ירוקים כל כך ומזהירים יותר.

הבדיקה הנכונה

בתחלה תפריד ותתלוש אחד אחד מהעלים המחוברים לקלה, ותתן אותם לתוך קערה מלאה מים, ותרחץ אותם מהעפרורית, ותחליף את המים ותדיחם עד שלא תמצא יתוש שט במים, אחר כך תוציא עלה עלה ותאחו אותו נגד אור היום אצל החלון כבתמונה הנ"ל, או נגד אור הנר, כלומר שתשים העלה בינך ובין האור, שהאור יחרור להעלה ועיניך תראינה הזהרורית של האור הבוקע דרך העלה, ואם

נפש ישעי'

רצג

תראה איזה נקודה כזה אפילו כחורה של מחט תדע שזה יתוש או תולע, ומפני שמראה התולע עפ"י רוב כמראה הירק, קשה להבחין וכמעט אי אפשר להכיר ולבדוק אם לא כנגד האור המזהיר, אחר כך תאחו את העלה בשיפוע תחת קילוח המים היוצא מהצנור, וזרם המים ישטפוהו, וכן תעשה מעבר מזה מהעלה, ואחר כך תבדוק עוד הפעם נגד האור לראות אם כבר סרה המראה הדיהה, ובשעה שאתה בודק, עליך לפשט הקמטים בכל עלה כי שם תמצא על פי רוב תולעים קטנים שאינם עוברים ברחיצה רק בפישוט הקמטים תחת שטף מים רבים, וזהו בדיקה הנכונה.

כרוב, קרויט, קאפוסטא. CABBAGE (weis, rot) KOHL

יש מקומות ששכיח בו הרבה תולעים, ובדיקתו אינו קשה כל כך כמו בחזרת, ואף על פי כן צריך עיון היטב, וטוב גם כן לבדוקו נגד האור כנ"ל גבי חזרת, ובהיותי במחוז מאראמאראש (לפנים בהונגריא, ועתה בקארפאטא רוסיא) ושם בני הכפרים רגילים לכבוש הרבה כרוב בחביות לכל ימות החורף, והנשים מתכנסות ועוזרות אשה רעותה, ראיתי שהתכנסו לבדוק הכרוב, והכריזו שיתנו לצדקה על שם האשה הבודקת, בעד כל תולע שתמצא בבדיקתה, כך וכך פרוטות, ועל ידי זה מתחרה כל אחת לבדוק בעיון היטב, ואשה מתקנאת בירך חברתה לבדוק יותר בעיון, והוטב הדבר בעיני.

ועי' ערוך השלחן סימן פ"ד אות ס"ב וז"ל ירק קרויט שמעמידן אותו בכבישה לכל החורף, בהם הרבה תולעים ברוב השנים, ובודקין כל עלה ועלה בפני עצמו פעמים ושלש, ואחר כך חותכין אותן ומעמידן אותן לימות החורף, ואת זה ניסינו וראינו שאותם העלים הברוקים, אם לא יחתכו אותם באותו יום להעמידם בכבישה במלח בכלי כנהוג, ואם יניחו את העלים עד למחר יתהוו בהם עוד תולעים ורוחשים ופורשים מעלה לעלה, גם על המקום שמונחים שם, והחיוב לבדוק מחדש וכן נהגתי בביתי עכ"ל.

שפינאט, איספינאק, סבנג. SPINAT, SPINACH.

אחרי ההדחה ורחיצה במים היטב, צריך לבדוקו נגד החלון או אור הנר, כנזכר גבי חזרת, ועל פי רוב לא תמצא על העלים תולעים, גם התולעים שבשפינאט לא יעברו בשטף קילוח המים, כי התולע טמון בעובי העלה, ורק נגד האור תכיר במקום שמראהו כהה או במשמוש היד, וכשאי אפשר להכיר נגד אור החלון כגון שהעלה ירוק הרבה קרוב לשחור, ואז אי אפשר לראות זהרורית ומקום הדיהה ממנו ובודקין אותו במשמוש היד, כי התולע הגדל בתוכו יותר גדול מהתולע שבחזרת ונרגש במשמוש היד, וצריך לבדוקו במתינות בעיון היטב, ועי' בפרי חדש שם

רצה

נפש ישעי'

סק"לד וז"ל וברור הוא שצריך ליהרר בענין הירקות כגון זילקא ומין ירק אחר שנקרא איספינאק שמצוי התולע בתוך הירק עצמו, מלבד התולעים שיש בקלח, ועיקר הבדיקה בזה להעמיד כל עלה ועלה נגד השמש ונראה התולעת, ולפעמים אינו נראה וצריך משמוש בידים למצאו וכו' עכ"ל.

שפינאט שבקופסאות

שפינאט שבקופסאות אם נטחן עד אשר דק, שבודאי נתרסקו התולעים יש להתיר משום ספק ספיקא, שמא לא היה בו תולע ושמא נימוח ובטל, או ודאי נימוח אם הוא נטחן דק כקמח, אמנם אם לא נתרסק הדק היטב אין להתירו לאכול כך, והבדיקה אי אפשר בו, כמו אחר הבישול לא מהני בדיקה שמא יש ואינם ניכרים כמבואר בש"ע סעי' י' שם, ואם הוחזק בתולעים אין להתיר לרסקו ולבשלו דהוי כמבטל איסור לכתחלה, דלא דמי לחטים מתולעים בסעיף י"ד שם דשרי לטוחנם עי"ש.

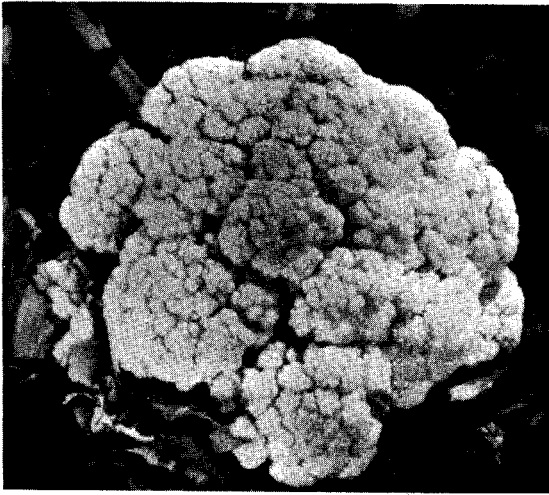
BRUSSEL-SPROUT, ROSENKOHL, כרוב-ברוסל

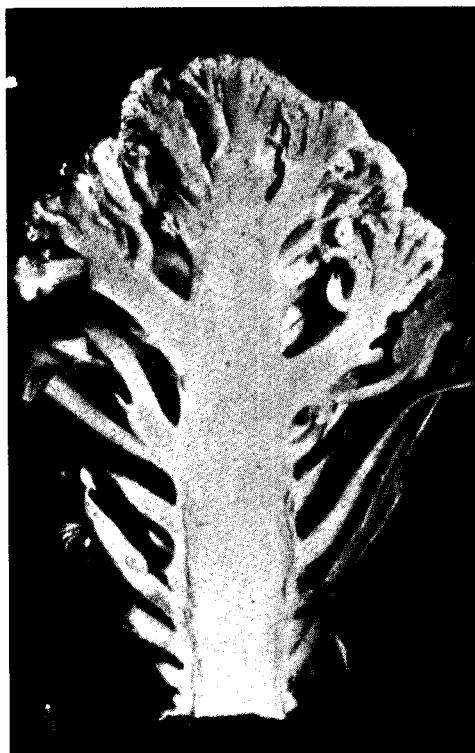
נפש ישעי'

קשה מאד לבדקו, כי העלים קטנים ומהודקים היטב ושכיח בו תולעים ויתושים קטנים, ואני איני מניח להכניס אותו תוך ביתי, כי אפילו אחר הבדיקה המדויקת מצאתי בו תולעים.

כרובית, שלם, CALLIFLOWER, BLUMENKOHL,

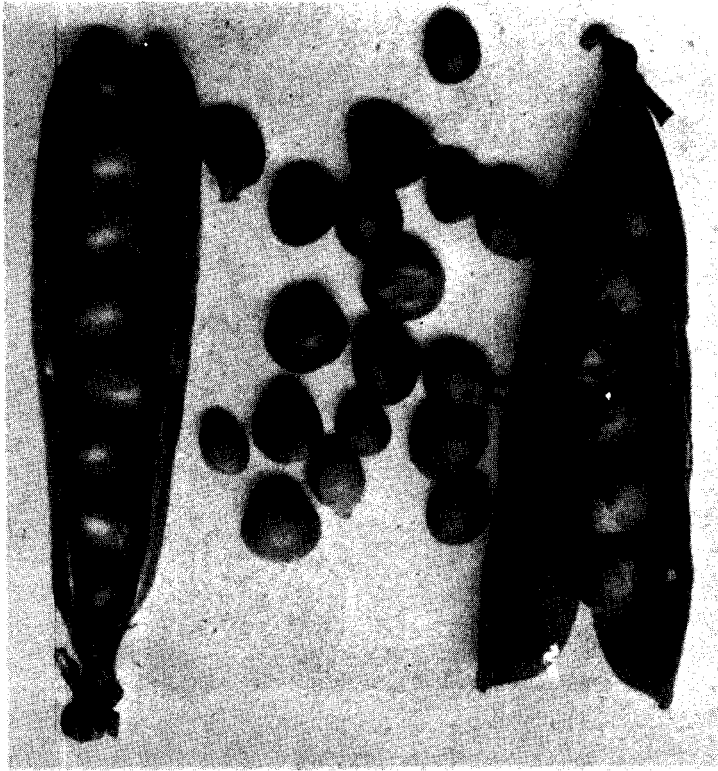
כרובית שכיח בה תולעים קטנים ויתושים, התולעים שכיחים בין ענפי וחלקי הכרובית בין הפרורים, ולפעמים נמצא גם בענפי הקלח תולעים, וצריך לחתוך לחתיכות קטנות ולבדקם, והיתושים על שטחה, והבדיקה קשה בה אלא אם כן מפריד הקלח לחלקים קטנים ומדיחם היטב במים (ויש אומרות במי מלח) ולראות במים אם הם נקיים מיתושים, ולבדקו בעיון היטב ולהסיר כל נקודה שחורה, וכולי האי ואולי, ואני מונע מלאכלו כי אחר כל אלה מצאתי אחר הבישול יתוש קטן.

כרובית חתוך

ובפונדקאות מסדרים לפני האורחים על הקערות חצאי או שלישי כרובית.
ונתנים עליהם הרוטב והקיפה, ואי אפשר להכיר אם נבדקו אפילו על שטחם
מיתושים כל שכן שלא נבדקו מבפנים כראוי.

נפש ישעי' קטניות בשרביטין

מתולעים

פולין שנמפרקין ונוטלין אותן מהשרביטים כשהם ירוקים, צריך לבדקם וזיטב כי עפ"י רוב רק איזה מהפולין המונחים בשרביט מתולעים, והשאר יפים. ועל כן לא יסמוך שכולם יפים בלי עיין היטב ופתיחה מכורעת לכל השרביט, ואחר כך על הפולין עצמן. ועי' חכ"א כלל ל"ח אית טו.

יפים

קטניות כמו פולין ועדשים

בדיקתן מבוואר בש"ע יו"ד סימן פ"ד סעיף ח', ובפרי מגדים שם בשפתי דעת סק"כ כתב שאנו סומכים בכל מיני קטניות על בדיקת חוץ, ובוררין אותן

נפש ישעי'

רצט

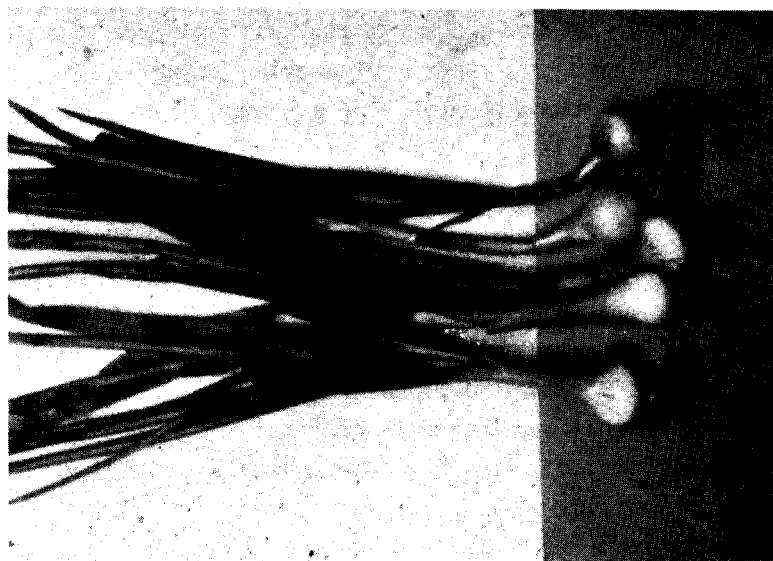
על השלחן כל אחד בפני עצמו והמנוקבים משליכים והשלימים מבשלים כיון שאין ריעותא בפנינו, דאם היה בו תולע היה ניכר מבחוץ, ועל זה אנו סומכין דהכל משתנה לפי המקום והזמן עכתו"ד.

ושמעתי שהנשים הצדקניות היו נוהגות אחר בדיקתן לנקוב במחט שלש קטניות, ולערבן בתוך הקטניות הבדוקות, וחוזרות ובודקות את הקטניות ואם מצאו את השלש הקטניות המנוקבות, בטוחות הן שהבדיקה הראשונה היתה כראוי, ולא תמצאנה בתוך הקטניות איזה מנוקבת, ולא היה לבן נוקפן.

ובפרי תואר סק"ח שם כתב דלא מהני בדיקה מבחוץ, ואפילו בפולין שדרכם לעשות נקודה שחורה מבחוץ, לפעמים לא ישחירו ויש בתוכו תולע וצריך בדיקה מבפנים ע"ש.

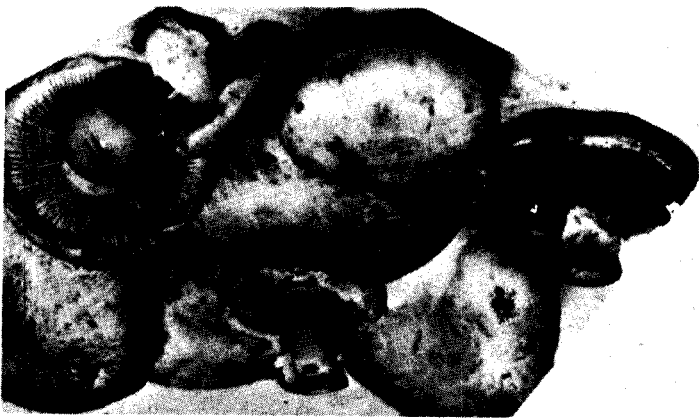
וכן הראו לי פה בפולין הגדולים שקורין באבעס Breadbeans שלא היה ניכר מבחוץ שום רושם, ואחר שנתנו אותם במים חמים והוסרו הקליפות החיצונות והיו מתחלקים לשני חצאי גריס מצאו בהם יבחושין, ועל כרחק שהוא לפי המקום והזמן.

בצלים ירוקים

בשרביטים הארוכים החלולים מצוי קצת תולעים, וצריך לפתחן ולבדקן היטב, כן כתב בחכמת אדם כלל ל"ח אות ט"ו.

MUSHROOMS, SCHWAMMEN, כמהין ופטרייות

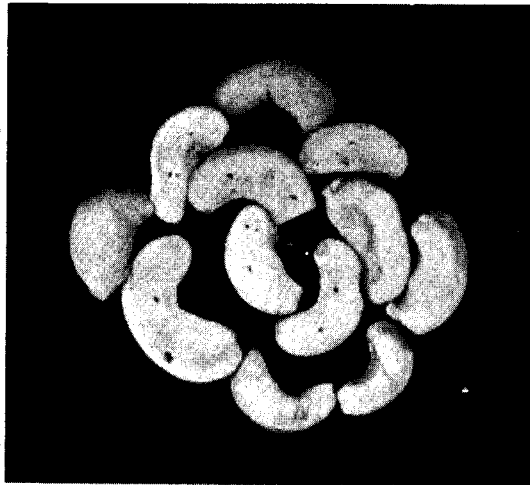
נמצא מהם מינים שונים, והיבשים מוחזקים מאד בתולעים. קצת בני אדם נמנעים מלאכלם מפילו אחר הבדיקה מתולעים משום חשש סכנה. שיש מהם מינים שהם ארסיים. Toadstool עיין פרי מגדים סימן פ"ד מ"ז סק"י ובמצודת דוד בקצש"ע סי' מ"ו. ושמעתי אומרים מי שאינו יודע להבחין ולהכיר אם הם טובים או ארסיים, יעשה בחינה זו, ישים בצל בתוך תבשיל הכמהים. או שיגיס בכף של כסף ואם יש בהם ארסיים תתהפך מראית הבצל או הכף של כסף למראה שחורה.

אמנם לענין בדיקה מתולעים, הרבה מחמירים שלא לאכלם בעין, רק כורכים אותם בחתיכת בד וקושרים אותם שיהיו מונחים כמו בכיס, ונותנים הכיס בתוך התבשיל שיקלוט טעמם וריחם, אחר שבוררים מהם כל מה דאפשר מתולעים. ועי' פרי מגדים או"ח סי' תנ"ג באשל אברהם סק"ג לענין אניס וקומעל בערב הפסח, וסיים שם וכן בכמהין יבשין כהאי גונא ליתן בחתיכת פשתן שרי בשאר ימות השנה ליהנות מהרוטב אם הם מתולעים ומכל מקום יברור מה דאפשר עכ"ל. ועי' דרכי תשובה סק"פג דנהגים לאכלם לאחר הבדיקה היטב הרק היטב, דהיינו שזוברין כל חתיכה וחתיכה של הכמהין לכמה וכמה חלקים, כי יש הרבה נקבים קטנים בהם. שבא מתולעים, וזורקין כל המנוקב, ואת שאינו מנוקב כלל אוכלים.

RASPBERRIES, מאלינעס

ידוע שהם מחזקים הרבה בתולעים. עד שכמעט א"א לברקם. וכתב שם בח"א שמעודו לא אכל אותם וכן ראוי לכל ידא שמים. ועי' דרכי תשובה שם סק"לט שאנו מקילין לשתות המאלינעסירופ. אף על פי שידוע שהם מלאים תולעים בשעת החימוץ קודם הבישול. וסומכין על הסינוך. הוא משום שאנו רואים שאין התולעים קטנים כל כך שיעברו דרך המסננת. (ועל המאלינעס עצמן מברך בורא פרי העץ. עי' שו"ת מהרש"ם ח"א סי' קצ"ו.)

CASHEW-NUT קשו-נוס

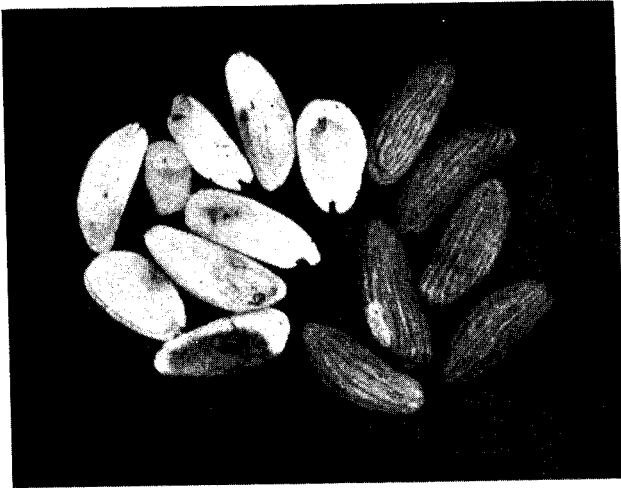

אילן הקשו יגיע ער גובה של עשרים אמה. עליו ירוקים אפילו בחורף. וסופי ענפיו טעונים אשכולי פרחים. המשתנים לפירות מלאי צבעים בהירים. ירועים בשם תפוחי-הקשו. בראש התפוח גרל האגוז ותוכו הוא הגרעין הנאכל. פרי העץ הזה עלול מאר להתליע ולהמלא חיפושים אם חובשים ושולחים אותם מעבר לים (מבראזיליען) בלי זהירות ושמירה הצריכה לו.

האגוז הזה כלומר הגרעין הנ"ל מתפרר לשני חצאין. ויען כי אין ניכר שום רושם מבחוץ. רבים נכשלים ואוכלים אותם כשהם שלמים בלי פירור ובריקה.

ואפילו הפרודים שיש עליהם כמו נקודות קטנות אין מדקדקין ואין מקפידין על זה, שסוברין שהן מקליפה הרכה מהאגוז, יש להזהירם שלא יאכלם עד שיפרידו אותם ויבדקם אם הם נקיים לגמרי, ואם ימצאו עליהם שום נקודה יסירו אותה, כי הנקודות השחורות בדקתי בזכוכית המגדלת וראיתי שהם בריות תולעים ויתושים, וקשה להכירם בראית העין, והעצה לזה שיפרידם וישימם בתנור בחום גדול, ולא כשהם שלמים, שאז לא יפעל עליהם חום חיותר גדול, ויעמדו שם עד שמראיתן של הגרעונים יהיה קלוי שחרחר "ברוין" והנראין כנקודות יפלו וישרפו או יפלו ע"י ניפוח פל, וכשהם לחים משה להסירם.

שקדים, מאנדלען

לאחר שהוטר מהן הקליפה הקשה, אוכלים אותם בלי שום בדיקה, כי ק... להכיר אם הם מנוקבים או מרוקבים ממילבען, ודרכי לאכלם רק לאחר שהוטר מהם גם הקליפה הרכה על ידי מים רותחים (אחר כך נותנים אותם לתנור לייבשם) ואז איגלאי בהתייהו, וניכרים היטב, ומצאתי תולע גדול הניכר לעינים וגם כמה מהם שהיו מרוקבים.

HAZEL NUTS האזינע ניס,

וכן אני נוהג שלא לאכול מהאגוזים הנ"ל בקליפתן הרכה אלא אחר המלילה מקליפתן, היינו אחר שהוסר מהם הקליפה הקשה, נותנים אותם בתנור חם, אחר כך מוללין אותם בידים, עד שנופל מהם הקליפה הרכה, ונראים לבנים, ואז מוצאים ביניהם מנוקבים ומרוקבים ממילבין.

WALNUTS, וועלשענע ניס

צריך לבדוק ממילבען שלא נראו בעליל רק בין הקמטים שבהם —

PEANUTS, אגוז - אדמה

האגוז הזה שונה מכל האגוזים הידועים, בדרך גידולו, שנוצר וגדל באדמה, וכשמלקטים אותו צריכים לחפור באדמה כדי להוציא. הוא ממשפחת האפונים והפולים, מין קטניות, וכמה גדולים מרבני הונגריא אסרוהו בפסח וכללוהו בגזירת קטניות, וברכתו בורא פרי האדמה, וטוב גם כן שלא לאכול אלא אחר המלילה: מקליפתו הרכה, מוחש מילבין שאינם נראים כל כך כשהן בקליפתן.

DATES תמרים

הנה הפרי חדש בסי' פ"ד סק"לר כתב וז"ל וגם אני צריך להזהיר באלו התמרים כתושים שנקרא טרימא בלשון הש"ס (עי' ברכות לח). תמרי ועבדיניהו טרימא ופרש"י כתוש קצת ואינו מרוסק) שמערבין בה תמרים מרוקבים מלאים תולעים וכמה פעמים מצאתי בהם תולעים שלמים, ומעיקר חדין אסורים, ושומר נפשו ירחק מהם ועי"ש בס"ק שלפניו שסיים „וצריך להזהיר ולדרוש ענינים אלו לעט יותר מלדרוש להם פשטיים" עכ"ל.

ואני אוסיף עליו שאפילו התמרים השלמים החבושים בקופסאות ונראים יפים מבחוץ, צריכים גם כן לבדוק היטב והוא יותר ממיעוט המצוי, היינו שביקע כל תמרה לארכו בסכין, ויחתוך עד הגרעין, ויפריד עם הסכין האוכל מהגרעין לכאן ולכאן, כי מפני רכותה תתמעך בין אצבעותיו, ואי אפשר לבדקה אלא בסכין ואז ימצא הרבה מריקום התולע באמצע התמרה בהאכל הסמוך לגרעין, וכמה פעמים בדקתי ומצאתי כן, ולפעמים גם גוף התולע יראה, והעולם אין נוהרין בזה, והוא דבר המצוי ומחויב בבדיקה כנ"ל.

נפש ישעי'

תאנים ורמונים

בתאנים גם כן שכיח תולעים וקשה בהם הבדיקה הנכונה. ויש בזה גם כן משום סכנה עי' שבת צ.) אלא דעינבי ופה דתאיני והה דרימוני כולהו סכנתא עי"ש, וברמונים ניכר קצת על ידי השחרורית שנעשה בפנים ולפעמים ניכר השחרורית גם מבחוץ. ושם בדרך פ"ט: קליפי אגוזים, הגדילה על גבי הקליפה בעודן לחין, קליפי רמונים כדי לצבוע בהן וכו' ושמעתי שהכתם הנעשה מהשרף של רמונים אי אפשר לכבסו ולהסירו מן הבגד.

ORANGES תפוזים

שמעתי שבארץ ישראל הבית דין מכריזים ומזהירים על התולעים שנמצאו בהתפוזים, ודרשתי אחר זה, ואמרו לי כי מחצני חודש מאי והלאה נמצאו התולעים, ואף שאינם נראים לעין, אבל ניכרים הם בהמיץ הנסחט מהם, ששטים הנה והנה, ומאז מתחילים לאכול התפוזים הנקראים "וואלענציע" שהם האפילים ונקיים מתולעים, והאחרונים שונים מהראשונים בזה שקליפתן יותר דקה והם עגולים, לא כן הראשונים שהם עגולים וארוכים קצת (סגלגלים) גם השרף מצוי בהם יותר.

CHERRIES כרז

כרוב המדינות שכיח בהם תולעים, זולת במינים התמוצים הנקראים כרז החמוץ, זויערע קירשען, וויינשעל, אינו שכיח בהם תולעים.

שזיפים, פלוימען

תלוי במקום גידולן, עי' חכ"א כלל ל"ח סעי' י"ג שלא בכל המדינות שכיח בהם תולעים.

PRUNES שזיפים יבשים

קשה לבדקם היטב, ועי' ערוך השלחן סי' פ"ד סעי' ס"א שכתב שכן הוא המנהג הפשוט בפלוימען יבשים לפתוח כל פלויים, ואותם שנמצאו בהם כעין גרגרים בפנים שאינם חלקים ויפים משליכין אותם שחוששין שהם ריקום התולע עי"ש, מובן כי תלוי גם כן במקום גידולן, והבאים מקאליפארניע למדינות אלו לא שכיח כל כך בהם תולעים.

נפש ישעי' אופן הבדיקה

ברם צריך אני למודעי. להזהיר בכלל בכל מיני פירות הנ"ל שאנו מצריכין לבדוקם, ראיתי כי פותחים את הפרי ורואין בה רק מצד אחד במקום הפתוח כמו בדבדבניות "קירשען" ושזיפים, והחצי פרי השני נשאר דבוק להגרעין, וסומכין על בדיקה זו, ובאמת צריך להפריד האוכל מהגרעין שיוכלו לבדוק בשני החצאין מהפרי, כי צד אחד יוכל להיות נקי בלי תולע, ובצד השני ימצא התולע או ריקום התולע, ועל כן הבדיקה אינה קלה כל כך אם אינו רוצה לטנף ידיו באדמנות הפרי, אמנם יתן אל לבו כי יותר טוב לטנף ידיו מלטנף נשמתו, וסימנך אם יאדימו כתולע כצמר יהיו... והארמומית מהידים יכולים להסיר בנקל ע"י גתרן SODA או גפרורית.

דגים

דגים שכיח תולעים בראשם צריך לנקותם, ועי' חכמת אדם אודות בדיקת הדגים "קארפען" שצריך לגרר היטב על הסנפירין והם עגולים כעדרשה ואין ניכרים כלל עי"ש. ועי' שו"ת אמרי יושר מהדורא תניינא סי' י"א, וניסיתי לבדקם, גררתי מהסנפירין כמו טיפת דם ונתתי אותה במים וראיתי שהיתה מתנועעת ושטה במים הנה והנה.

דגים מלוחים

דגים מלוחים שקורין "הערינג", החלב שבו צריך בדיקה מתולעים, וכמה פעמים מצאתי בו תולעים ארוכים ודקים שרחשו ונפלו ע"י רחיצה ושפשוף במים היטב.

כבד.

כבד של בהמות וכל שכן של כבשים שכיח בהם תולעים, וצריך לפתוח את הסימפונות שבהם לבדקם אם אין בהם תולעים שנקראו "מאטיליציע", ואינם בטלים אפילו בבישול שאחר הצליה, או בצליה לבד, כיון שמונחים לבדם ואינם מעורבים בתבשיל, ועי' בס' גילוי דעת בדעת תורה סי' מ"א סק"ג באריכות.

והנה ידעתי כי לא יצאתי עדיין ידי חובתי באזהרות התולעים, וכל שכן במה שיש ליוהר בימות הקיץ בכל דבר השכיח להתעפש ולהתהוות בו מילבין, וסמכתי על המעיין בש"ע יו"ד סי' פ"ד ובחכמת אדם ושאר אחרונים, ישמע חכם ויסיף לקח.

בהתימי לדבר מזהירות בבדיקת הירקות והפירות, לא אוכל ליתן מעצור לרוחי לומר די במה שהוריתיך והזהרתיך עד הנה, כי כל מה שכתבתי אינו סתם ליקוט מספרי הפוסקים האחרונים, ולא לגבב חומרות באתי בספרי זה, אמנם רובם ככולם עלו לי על ידי נסיונות רבים ומעשים שבאו לידי, וגם עתה בעת כתבי זאת, בהיותי במעונות הקיץ באכסנאי היותר מצוינת בדקדוקיה ובכל פרטיה בעיני כשרות, אף על פי כן יאונה להם און בבדיקה שאינה ראויה אף כי הוריתי להם את הדרך אשר ילכו בה, זו ביקור תולעים, אבל כיון שעליהם לבדוק ולהכין מדי יום ביומו לפני האורחים הרבים, ישגו ונעלם מעיני הבודק, ועל כן קורא חביבי אם מוזהר אתה מהרופאים לאכול ירק חי, לא הותר לך לאכול תולעים, ועצתי לך אמונה שגם אחרי בדיקת המדקדקים, תבדק בעצמך, ותטול כל עלה ועלה מהקערה המסודרת לפניך, ותעיין עליו נגד האור כנ"ל בטרם תשימו לפיך, ואז תנצל כמו שכתבתי לעיל השם החכמת אדם.

כתבם על לוח לבך ולמדה את בני ישראל, "שימה בפיהם"